

De wand met *fammen* van Jochem Hamstra.

Het residu van rauwe verf

Dat komt er nou van: soms lijkt het ergens op, soms in het geheel niet. Jochem Hamstra laat al schilderend de vorm ontstaan en dat is te zien in Melklokaal in Heerenveen.

Renske Bakker

Van kunstenaar Jochem Hamstra (Heerenveen, 1962) is het moeilijk voorspellen wat hij nu weer zal doen. Zo bracht hij enkele jaren geleden een zeer filmische graphic novel uit, schilderde zich een ongeluk op allerhande ondergronden en sloot hij onlangs de tentoonstelling *Frysk* in Museum Belvédère af met een uitermate onbeduidend, maar alom zeer gewaardeerd schilderijtje met 'de groeten uit Friesland'.

De tentoonstelling *Dat komt er nou van* in Melklokaal is veel serieuzer, met onder andere een overzicht van de zeer uiteenlopende vrouwenportretten (*fammen*) die Hamstra in de afgelopen negentien jaar schilderde. Met name de tweede ruimte, die nagenoeg alleen maar abstracte schilderijtjes bevat, is de moeite waard om langere tijd in door te brengen. Pas na enig aandachtig bestuderen is het zwoegen van Hamstra op prijs te stellen. Want erg sprekend zijn ze op het eerste gezicht niet.

In gematigde kleuren schildert Hamstra doffe, abstracte werkjes. Kleurvlakken en lijnen lopen door elkaar, in sommige werken de geometrie benaderend, in andere zijn ze meer expressionistisch. Een op den duur spannend wordende selectie toont schilderijen die elkaar aanvullen.

Niets is wat het lijkt en voortdurend veranderen herkenbare vormen, de schaal en de

contrasten. Een klein oranje trapezium wordt een koffiefilter, een gebroken flessenhals een vuurtoren. Een lange veeg verf leek eerder een solide plank maar is bij nader inzien een reflectie, of toch een schaduw? Drie doeken met elk twee cirkels zijn beurtelings elektrische kookplaatjes, wollige borsten en kosmische, meetkundige vormen.

Hamstra speelt een zeer geraffineerd spel met vorm en kleur, waarmee hij de kijker steeds om de tuin leidt.

Dat spel is ontstaan tijdens het schilderen. Een stilleven mag misschien het uitgangspunt zijn geweest, maar gaandeweg zijn er nieuwe vormen, structuren en nuances ontstaan. Hamstra houdt, naar eigen zeggen, van de 'weerstand van reeds ingedroogde verf', en schildert dus nauwelijks 'nat in nat'. Het geeft de werkjes een rauwe kwaliteit, die benadrukt wordt wanneer de schilder een scheur in het doek al schilderend 'restoureert' en waardoor een soort kwetsuur in de vorm ontstaat.

De wand met uitsluitend *fammen* is weliswaar een stuk gevarieerder, maar dat geldt voor zowel de methode als de kwaliteit. Na onmiskenbare bewondering te hebben opgebouwd voor de doorwrochte werkwijze en presentatie van Hamstra, is het moeilijk verteerbaar dat er niet dezelfde nauwkeurigheid aan deze selectie voorafgegaan lijkt te zijn.

Het resultaat is oppervlakkiger, minder raadselachtig en mist de subtiliteit van de stillevens. Vooral het werk met de gemuteerde blauwe dame met rode lippen wordt er plat en ordinair van. Juist daar waar Hamstra de afgebakende vrouwenvorm meer loslaat en zich heeft laten leiden door wat er ontstaat tijdens het schilderen, zijn de vrouwen een stuk gelaagder en geslaagder. Hoe dan ook is deze 'vrouwenmuur' wel een opmerkelijk visitekaartje voor de veelzijdige stijlen van de kunstenaar.

Melklokaal beschikt ook nog over enkele exemplaren van de eerder dit jaar verschenen bundel van de Russische dichter Boris Ryzji, wiens gedichten vertaald zijn in het Fries door Eeltsje Hettinga en voorzien zijn van prachtige, treffende portretten van Hamstra.

Boven de expositieruimte bedekt een tekeninstallatie over Dante van Jan van Rossum (Dedemsvaart, 1946) alle wanden van Tank en is er in Room een verfrissende, overwegend roze installatie van Monique Vogelsang (Leeuwarden, 1970) te zien. Vooral de laatste is opzienbarend en toont het veelzijdige karakter van exposanten in melklokaal.

Vogelsang maakte hier met vier werken een treffende installatie over herinneren, onthouden en vergeten. Er is een uitstalling met door ballet gevormde jeugdherinneringen, een 'zandbak' van verpoederd roze stoepkrijt en een zacht, zachtroze kussen dat een harde, ijzeren plaat ondersteunt.

Vooral sprekend zijn de restanten van een performatieve handeling waarin zij een tekst uitwist; enkel de krijtsporen op de vloer herinneren aan het 'moment'.

Niet aan voorbijgaan dus.

Boven: Monique Vogelsang in Room; midden: Jochem Hamstra - *Rouwkorst* (2019); onder: Jochem Hamstra - *Rouwkorst* (2016); links: Jochem Hamstra - *Residu* (2019).

De tekeninstallatie over Dante van Jan van Rossum.